

Елин Пелин

Любов

Тая вечер поп Лука пусна рано жътварите си на почивка и не позволи като през други вечери хора и веселби.

Ивка, неговата лична и напета дъщеря, изпрати дружките си до пътните врата, пошегува се и се посмя с тях из мрачината, па се върна някак сплашена и гузно зашета около майка си из къщи.

Тая постъпка на баща ѝ хвърли зла умисъл в душата ѝ. Тя изтръпна пред догадката, че той всичко знае.

През целия ден на нивата тя чувствуваше, че я следи неговият изпитателен, строг и хладен поглед.

„Догадил е той! Боже! Защо се не пазих?“ – мина ѝ през ума.

И тя смаяна се спря пред тия мили, хубави и още пресни спомени за качките, песните и шегите, недодуманите думи и тайни погледи, които сименяха с Добрян – техния ратай.

Тя го обича. Ах, как го обича!

Тя цял ден е мечтала за тая вечер. Да си поиграят по хлад в мрачината, да попеят и да се посмеят. Да си поскача на хорото редом с Добряна, да си пошущнат скришом, никой да не види, никой да не чуе.

Пък то...

Баща ѝ е човек богат, прочут и с име. Той е суров и строг – тя знае това. Не за добро той тъй рано изпрати жътварите.

А Добрян си не мълча, ами я закачи бегом.

– Ивке – рече ѝ, – разбираш ли защо баща ти прави това? Усетил е той плановете ни и ще ги разбие... ще ни раздели.

– Не е, бре Добряне, току му е нещо зле – помъчи се да пропъди тя тая мисъл.

– Знам аз... – усмихна се злъчно той и замина към хармана. Усамотен, той си въздъхна дълбоко. И нему беше мъчно.

„Ех, попе, попе, да знаеш всичко!“ – помисли си той с едно тържествуващо негодувание и мощно се обтегна по гръб върху един навияк прясна зелена трева. Погледът му се залута из необозримата и велика картина на лазурните нощни небеса, препасани от светлия пояс на Млечния път, гъсто посипан със звезди. Душата на Добряна, като се чистеше полека-лека от злобата и негодуванието, избистряше се и се пълнеше с мир и благоговение. Ето, под тия трепкави божи звездици Ивка му даде клетва за вечна обич.

– А баща ѝ... О, нек си ръмжи той!

И Добрян като седна на сеното, вдъхновено наду кавала.

В дълбоката тишина на тая спокойна лятна нощ затрепяха чудни звуци. Изпърво кавалът зашумя тихо, игриво, па мигом пресече,

въздъхна унило и зареди с безкрайна тъга песен за тихи и задушевни селски радости всред непосилен и тежък труд, зареди, сякаш заплака. Един през други затрептяха звуци, преляха се, сляха се и дружно се понесоха в нощта като безутешен плач. Извиха тихо, подеха се – и се сипнаха като обилни сълзи. После глухо застанаха, сякаш молеха прошка за несторени грехове, отчаяно до небесата викаха за помощ.

Поп Лука след вечеря бе останал в градината на хладина. Той безчувствено слушаше кавала и с негодувание мислеше за Добряна. Неговото честолюбие бе зле засегнато. Ивка, едничката му, галената му дъщеря, да люби един ратай, който спи в яхъра при конете му!

А когато видя, че къщната врата се откряна и в избухналото сияние на огъня се озари страхливо дебнештата стройна фигура на Ивка, той скокна ужилен от гняв и като стисна зъби, предпазливо тръгна нататък.

„Ще я набия хуубаво, та да й дойде ума в главата“ – помисли той.

Ала Ивка притвори вратата и изчезна.

Поп Лука се отправи към хармана. Дългата му фигура, осветена от месечината, се носеше полека и предпазливо, черна като привидение. По бялата стена на оградата тайнствено го дебнеше неговата грамадна и тъмна сянка.

Добрян го чу и престана да свири. Когато поп Лука приближи, той скри кавала и се изправи с почит.

– Добряне – рече попът глухо и твърдо, като се спря, – ти си ме слушал добре, но...

Свещеникът не знаеше какво да каже. Той трепереше от гняв, но се въздържаеше и търсеше думи по-меки и по-малко обидни. Добрян недоумяваше какво ще му каже попът и чакаше мълчаливо.

– Аз съм благодарен от работата ти – продължи свещеникът вече поомекнал, – ала виждам неща, които...

Добрян разбра и наведе очи, един неизказан срам запали в огън челото му.

– Това, което правиш, е срамота... ами най-добре иди си и не стъпай вече тук... И не мисли, че може да стане нещо... Разбра ли?

Добрян мълчеше.

– Толкова – отсече попът и с равномерни стъпки се упъти към къщи.

Добрян се повайка зашеметен из двора, па отвори портите и се изгуби в пустата улица, с душа злобна и обидена.

Поп Лука влезе в къщи навъсен и сърдит, какъвто бе през цялата вечер. Ивка и баба попадия шетаха около огъня. Попадията

въпросително го погледна в очите.

– Попе, пък ти къде се забави, късно стана – рече меко тя.

Поп Лука седна на стола край огъня на който играеха светли пламъци, и не каза нищо.

– Хайде легни си, цял ден те е пекло слънцето – каза пак благо жена му.

– Не ми се спи – отговори попът и след малко добави: – Аз изгоних Добряна...

Ивка, която работеше нещо наведена над водника, стреснато се изправи и погледна баща си. Баба попадия, озадачена, продължително изледа мъжа си. В къщата настъпи мълчание. Светлите пламъци на огнището се тъй радостно играеха и по белите стени, по съдовете и по нещата из къщи трептеше милава и радостна светлина. Котката сладостно мъркаше на пезула. Поп Лука замислено бе навел глава и нервно тракаше дълга божигробска броеница. Лицето му беше неподвижно и не изразяваше нищо. По него също тъй играеше тихата светлина на огъня и го осветляваше странно. След дълго и мъчително мълчание той, без да мръдне, проговори като на себе си:

– Трябваше да го изгоня – и въздъхна недоволно.

– Е, па защо така? – попита попадията.

– Нека ти каже Ивка – рече обидено попът, без да погледне дъщеря си.

– Е, човече, пък ти! – каза баба попадия с желание да заглади работата.

– Ивка ще ти каже – повтори попът.

Ивка, която стоеше с някакъв съд в ръка, остави го на водника и се обърна, тури ръце на очи и тихо заплака. Това нещо повече разгневи баща ѝ.

– Ти плачеш, а? – кресна той. – Знам защо плачеш... Вън!

– Де, не кори детето, бе човече – каза попадията.

– Да се махне, да я не гледам. Ще я пребия!

– Я пък ти! Полудял ли си, попе?

– Мълчи! И ти си крива.

Ивка излезе вън. Попадията взе да мъмри попа. Той ѝ кресна нещо, па през малката врата слезе в градината и като запуши нервно цигара, почна да се разхожда назад-напред, преследван от своята тъмна голяма сянка.

Селото отдавна бе заспало в прегръдките на тая прохладна и чудна юлска нощ. Луната весела и пълнолика си плуваше по небесата. Никъде

нищо се не чуваше. Само селската воденица глухо и отдалечено шумеше. Схлупените селски къщици, смирено сгъшени из овошките, сладостно почиваха, грижливо пазейки морни, разнебитени от трудове селянци. Високо над тъмния селски пейзаж блещеше срещу луната черковният кръст, талисман на селските надежди, утешител на измъчените сърца. Близо край черковатау, като мрачни великани монаси, стърчеха ред високи тополи.

Поп Лука нервно се разхождаше из градината и мислеше.

В миг един ужасен женски писък процепи тишината, вдигна се отчаяно и грозно и, сякаш отразен от небесния купол, падна над селото, страшно и зловещо. После повтори, потрети. Злокобно завиха събудени псета. Настръхна нощта.

Попът се спря изумен и поразен. Пред него изневидяло и бързо пристъпи баба попадия, уплашена, обезумяла, прилична на луда и го задърпа за расото. После, като се хвърли отчаяно на земята, припищя пак.

И над селото отново проехтя тоя вик – грозен, зловещ и безумен.

Попът изтръпна.

– Попадийо, стани – вдигна я той уплашен, – що има?

Тя с ужас го дърпаше за расото, занемяла и отчаяна.

– Ивка? Къде е Ивка? – запита поп Лука, изумен от смътно и грозно предчувствие.

Попадията, без да може да проговори, го теглеше за расото към къщата, като се навеждаше до земята, движена от задушени ридания, които излизаха от гърдите ѝ като скимтения.

В сянката под стълбата лежеше Ивка, кървава и безжизнена... Попадията падна на трупа ѝ.

Из всички улици на селото затичаха хора, сънни, уплашени, и изпълниха двора на дядови попови. Екнаха писъци и плачове. Ивка лежеше мъртва. Тя бе забила остър нож в сърцето си и безжизнената ѝ ръка го държеше още там. Луната хвърляше блага светлина върху нейното мило и бледо лице с гъсти черни склопени ресници. По бялата риза, която скриваше буйните ѝ гърди, личеха като трендафили червени петна. Младите Ивкини другарки заобиколиха мъртвата си дружка и тъжно заплакаха и занареждаха. Баба попадия бе примряла.

А поп Лука, прикрепван от хората, по-висок от всички, стоеше там и безсмислено гледаше, като махаше обезумяло и безсилно ръце.

Хората се трупаха учудени и се питаха какво накара това младо и добро момиче да забие в сърцето си нож. Един старец, като се прекръсти, рече:

– Ние сме стари... Ние не можем да разберем младите сърца.

КРАЙ

© 1903 Елин Пелин

Публикуван за пръв път в сп. Демократически преглед, I, кн. 20, юли 1903, с. 400–402, под заглавие „Лятна нощ“, и подзаглавие „Разказ от Елин Пелин“. С доста поправки включен в Разкази, т. I, 1904, и почти без изменения в последвалите издания на Разкази, т. I. Новово цялостно поправен и включен в СІ¹, 1938. с. III 117.

При включване в СІ от описанието на небето е зачеркнато „Ралицата и Кокошката божествено цареха в синия небесен купол, към дето се подемаше [душата на Добряна...]“. Изменено е в края описанието как Добрян свири. В Разкази, т. I той гласи: „После глухо застенаха, сякаш някой млад живот, някоя желанна радост се бореше с вълните на широко и безкрайно море и молеше за прошка и зовеше отчаяно до небесата за помощ, искаше спасение.“ Същото място в СІ: „После глухо застенаха, сякаш молеха прошка за несторени грехове, отчаяно до небесата викаха за помощ.“ Зачеркнато е: „[Само селската воденица глухо и отдалечено шумеше] и пригласяше на трепкавия жабешки кряк, що се носеше навред из полето.“

Сканиране, разпознаване и редакция: Ивет Костова, 2008

Публикация:

Елин Пелин. Съчинения, том I – Разкази 1901–1906

Редактор: Светла Гюрова

Издателство „Български писател“, 1972 г.

ДПК „Димитър Благоев“ – София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5264>]

1. Съчинения на Елин Пелин. Под редакцията на Т. Боров, С., к-во „Хемус“, т. I, 1-о изд. 1938